

УДК 811.161.2:811.111:004.7

НОВІТНІ СПОРТИВНІ АНГЛІЦИЗМИ У МОВІ УКРАЇНСЬКИХ ЕЛЕКТРОННИХ ЗМІ**Вишнівський Р.Й.**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

У статті на матеріалі сучасних українських електронних ЗМІ розглянуто мовні та позамовні чинники вживання англійських запозичень зі сфери спорту. Наведено приклади англійських слів, які вживаються з метою позначення нових понять, предметів та явищ, що не мають відповідників у мові-реципієнті; лаконічної й точної передачі інформації в текстах; прагнення до новизни, свіжості, емоційності й експресивності висловлювання; демонстрації освіченості, поінформованості, утвердження культурної та професійної переваги тощо. Зосереджено увагу на рівнях адаптації англійської лексики до норм сучасної української мови; особливостях електронних ЗМІ.

Ключові слова: англійські запозичення, причини вживання запозичень, асиміляція, ЗМІ, публіцистичний текст.

Постановка проблеми. На тлі зміцнення міжнародних спортивних контактів, зростання ролі спорту в сучасному світі, популяризації багатьох його видів, комерціалізації спортивних змагань спостерігаємо різке збільшення іншомовної спортивної лексики, зокрема англійських слів, у сучасній українській мові.

Розширення засобів масової інформації, поява Інтернету, послаблення жорстких вимог до викладу матеріалу у публіцистичних текстах, престижність англійської мови, пошук нових засобів вираження і форм образності також сприяють інтенсивному проникненню англійських слів в українську мову. До того ж, саме засоби масової інформації є, по суті, першим фіксатором, а нерідко й популяризатором іншомовних запозичень, які стають надбанням широкого кола носіїв української мови.

У цьому контексті актуальним є питання вживання іншомовних спортивних запозичень у мові сучасних українських електронних ЗМІ, аналіз ступеня їхньої адаптації до системи мови-реципієнта, вивчення їхніх функціонально-стилістичних особливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж останніх років з'явилося чимало досліджень, присвячених іншомовним запозиченням в українській мові, що свідчить про неабиякий інтерес науковців до окресленої проблематики. Так, на матеріалі англійських слів у пресі кінця ХХ – початку ХХІ ст. Л.М. Архипенко досліджує проблеми адаптації іншомовних лексичних запозичень в українському мовному середовищі [1]. Автор виокремлює три етапи освоєння запозичень у мові і мовленні (початковий, поглиблений, етап повного освоєння); аналізує причини запозичень, розглядає їхній вплив на результати адаптації іншомовних слів; визначає перспективність входження запозичених лексем до словника української мови тощо. На матеріалі друкованих, електронних, теле- і радіомовних засобів масової інформації, художньої літератури, розмовного мовлення, словників некодифікованої лексики Я.В. Битківська аналізує семантичні процеси, які супроводжують появу новітніх англійських слів на лексичному, словотвірному й граматичному рівнях [2]. Англійським запозиченням у мові сучасної української реклами присвячена дисертація С.А. Федорця [10]. У ній автор з'ясовує шляхи

входження до лексичної системи сучасної української літературної мови нових шарів лексики англійського походження на позначення назв комп'ютерної і побутової техніки, новітніх видів спорту; досліджує семантичні особливості новітніх запозичень, які увійшли до словникового складу сучасної української літературної мови через мову реклами; розглядає способи адаптації англійських слів на ґрунті української мови; аналізує специфіку функціонування сучасних рекламних текстів та способи використання англійських слів у них. Причини появи запозичень-англійських слів в українських ЗМІ з'ясовують Н.Ф. Босак, В.А. Печерська [4]; особливостям перекладу англійської кінотермінології українською мовою присвячена публікація О.В. Зосімової [6]; новітні англійські слів в українській художній літературі аналізує О.В. Гурко [5], а в мові засобів масової інформації – В. Леснова, О. Йолкіна [8]. Різні аспекти іншомовної лексики привертають увагу багатьох дослідників (І.Ю. Василяйко, А.А. Воскресенська, Н.В. Гудима, Г.В. Дружин, Л.П. Кислюк, І.М. Кочан, О.М. Лапінська, В.П. Сімонок та ін.). Однак окреслене питання потребує окремої уваги.

Мета статті – на прикладі сучасних українських електронних ЗМІ розглянути особливості вживання новітніх англійських слів у сфері спорту.

Виклад основного матеріалу. Англійські спортивні запозичення, що з'являються на шпальтах сучасних українських електронних ЗМІ, у переважній більшості випадків передаються шляхом транслітерації і/або транскрипції, асимілюються на морфологічному (набувають ознак граматичної категорії роду, змінюються за відмінками і числами) та лексико-семантичному рівнях.

Більшість англійських слів у сфері спорту відносяться до так званих буквальних запозичень. Вони здебільшого позначають нові поняття, предмети та явища, що не мають аналогів в українській мові, стають міжнародними і в нинішню епоху глобалізації значно полегшують процес комунікації. Їхнє вживання цілком виправдане. Це передовсім назви спортивних ігор та видів спорту; назви спортсменів, прийомів, спортивного інвентарю, спортивних змагань; назви помилок, порушень, покарань; суддівські команди тощо.

Найбільшу кількість становлять лексеми, що позначають нові спортивні ігри та види спорту (*пауерліфтинг, аквабайк, кікбоксинг, серфінг,*

сендбордінг, бодібілдинг, маунтинбайк, кайт-серфінг, дайвінг, сноубордінг, індорхокей, банджо-джампінг, рафтинг, скейтбордінг, нетбол, боулінг, скай-дайвінг, армреслінг, снукер, лазертаг, пейнтбол, тролей, спеклайн, паркур, стрітбол, фрістайл, шорт-трек, софтбол, керлінг, сквош, вейкбордінг, дартс, роуп-джампінг, хафпайл). Наприклад: «У Тернополі пройшли міжнародні змагання ... з аквабайку» («Галичина Спортівна», 28.08.2014); «...на теренах Прикарпаття буде проходити ... чемпіонат України з маунтинбайку» («Галичина Спортівна», 07.07.2011); «...з головою поринув у спорт – гольф, кайт-серфінг, дайвінг, сноубордінг, бокс» («Високий замок», 21.11.2013); «Жіноча збірна України здобула бронзу ... з індорхокею» («Газета по-українськи», 13.02.2011); «...парк, ... у якому будуть можливими банджо-джампінг і скелелазання» («Експрес», 23.04.2012); «Гостям парку запропонують також рафтинг, ...» («Високий замок», 22.03.2013); «...треба спробувати ще й скай-дайвінг...» («Газета по-українськи», 09.04.2008); «Кожен може ... пройти усі етапи туристичної мандрівки: ... лазертаг ..., пейнтбол, тролей ..., спеклайн ..., а також паркур» («Високий замок», 27.09.2013); «Три дні спортсмени змагаються в армреслінгу, паверліфтингу, ... та бодібілдингу» («Газета по-українськи», 24.11.2011); «...Союз любителів керлінгу островів Вануату» («Експрес», 23.01.2014); «На включення претендують бейсбол, софтбол, ... сквош, ... вейкбордінг та ушу» («Високий замок», 13.02.2013); «...екстремали влаштувують заняття з роуп-джампінгу...» («Високий замок», 20.07.2013); «Сара Бурк була володаркою золотої медалі чемпіонату світу 2005 року в хафпайлі» («Газета по-українськи», 20.01.2012).

Значну групу становлять англіцизми, які вживаються для позначення назви спортсменів (серфер, скейтбордист, бодібілдер, дайвер, віндсерфінгіст, армрестлер, скай-дайвер, серфінгіст, паверліфтер, сноубордер, фрістайліст, плеймейкер, квотербек, пітчер та інші), спортивних знарядь (скейт, скейтборд, орбітрек тощо), спортивних понять (хет-трик, булліт, клінч, дербі, блок-шот, гандикап, фул-контакт, лайт-контакт, клінч, спаринг тощо). Наприклад: «У категорії «великі собаки» золото виборов відомий серфер і скейтбордист...» («Високий замок», 06.07.2013); «Бодібілдер зі США ввійшов до Книги рекордів Гіннеса» («Високий замок», 28.11.2012); «Американський скай-дайвер літає на парасольці, ...» («Експрес», 01.03.2013); «Паверліфтери виконують вправу «жим штанги лежачи»» («Газета по-українськи», 24.11.2011); «За ніч усі сноубордери накатаються, ...» («Газета по-українськи», 14.02.2006); «Крім перерахованих холостяків, до списку також увійшли ... квотербек команди НФЛ...» («Високий замок», 17.01.2013); «Та й сам пітчер Сашко вже має досвід виступів на змаганнях...» («Високий замок», 22.09.2014); «...висить заборонний дорожній знак із зображенням козла на скейтборді» («Високий замок», 31.10.2013); «...я б радив використовувати орбітрек чи навіть велотренажер, ...» («Газета по-українськи», 30.04.2013); «Ібрагімович робить хет-трик» («Високий замок», 01.09.2014); «...в серії булліт перемогу в матчі ... приніс Олександр Матерухін» («Високий замок», 26.03.2013);

«Лінійний блок-шот від гравця «Говерли...» («Галичина Спортівна», 27.10.2014); «Чи вистачить «Карпатам» гандикапу?» («Галичина Спортівна», 26.04.2013); «Ви виступаєте у категорії «фул-контакт»» («Експрес», 22.12.2011); «Я змагаюсь у версії лайт-контакт, ...» («Експрес», 16.12.2013).

Нерідко причиною вживання англіцизмів є економія мовних засобів, необхідність заміни словосполучень і описових зворотів однослівними найменуваннями, а також спеціалізація понять у тій чи іншій сфері [9, с. 256-258] (трансфер – перехід спортсмена із однієї команди в іншу, спринтер – бігун на коротку дистанцію, спурт – різкий, короткотерміновий ривок, файтер – спортсмен, який проявляє бійцівський характер, панчер – боксер чи кікбоксер із сильним ударом, рефері – спортивний суддя, арбітр – спортивний суддя тощо). Наприклад: «Тимошук – трансфер у списку «Мілану» № 2» («Високий замок», 13.12.2012); «Відомий радянський спринтер, Володимир Блохін народився в 1922 році» («Високий замок», 13.03.2013); «Але німкеня ... видала такий спурт...» («Високий замок», 24.09.2014); «...ми розраховуємо прийняти у себе більше тисячі «файтерів...» («Газета по-українськи», 22.01.2010); «Упродовж усього турніру ... проявив себе справжнім «панчером» – людиною одного удару» («Газета по-українськи», 15.08.2012); «...рефері Юрій Копцев порухав, що поєдинок слід зупинити» («Високий замок», 10.11.2013).

Серед причин вживання іншомовної лексики дослідники вказують на позамовні (екстралінгвальні): бажання слідувати моді, привернути увагу читача, відсутність цензурних перешкод, авторитетність мови-джерела, престижність іншомовного слова порівняно з власне українським тощо. Як правило, такі англіцизми мають відповідники в українській мові і їхнє вживання не є обов'язковим. Як слушно зауважує С. Караванський, поява англіцизмів в українській мові часто зумовлена не потребою спілкування, а бажанням бути на рівні модної освіченості, відрізнитися своєю лексикою від «сірих» людей [7, с. 60]. Такої ж думки дотримується і М.В. Боднар, зазначаючи, що екстралінгвальні фактори пов'язані безпосередньо із постаттю самого автора, його освітою, рисами характеру, прагнення показати свою освіченість, обізнаність, епатажність тощо [3, с. 8]. Саме цим можна пояснити вживання таких лексем, як: офсайд (поза грою), форвард (нападник), хавбек (півзахисник), вінгер (фланговий півзахисник), тайм-аут (перерва), овертайм (додатковий час), лайнсмен (суддя на лінії), коуч (головний тренер), корнер (кутовий удар), фол (порушення), фан (уболівальник), стопер (опорний захисник) тощо. Наприклад: «...гравці часто потрапляли в офсайд...» («Високий замок», 31.03.2014); «Форвард «Динамо» продовжить кар'єру в Мексиці» («Високий замок», 21.06.2014); «Головною трансферною метою італійського клубу називається хавбек «Андерлехта» Лукас Білья» («Високий замок», 13.12.2012); «Срібні призерки континентального форуму ... також взяли тайм-аут...» («Високий замок», 18.03.2013); «Ціною неймовірних зусиль хокеїсти донецької команди змогли зрівняти рахунок і перевести гру в овертайм» («Високий замок», 26.03.2013); «Якуб Тосік: «...«Карпати» матимуть перше тренування з новим коучем» («Галичи-

на Спортивна», 31.07.2012); «Руслан перестрибнув Кучера після подачі *корнера...*» («Експрес», 29.09.2012); «Віталій Мандзюк побачив перед собою «червоне світло» за *фол* останньої надії» («Експрес», 06.02.2013); «Неймар перебував у *офсайді*, і *лайнсмен* «проспав» цей епізод» («Експрес», 24.03.2014); «У футбольному скандалі *фани* «Динамо» підозрюють...» («Експрес», 10.12.2014); «Вукоевич деколи взагалі як третій *стопер* грає, при атаці також розіграє м'яч між *стоперами*» («Газета по-українськи», 18.08.2012); «Повідомляється, що *вінгер* збірної України хоче в «Ліверпуль»» («Газета по-українськи», 02.02.2015).

Чимало спортивних англіцизмів піддаються лексико-семантичній асиміляції, тобто в українській мові запозичене англійське слово отримує або різну інтерпретацію (*тайм* – частина спортивної гри, що відбувається протягом певного встановленого часу, у футболі – половина призначеного для гри часу; англ. «time» – багатозначне слово, головне значення – «час»), або приймає одне з багатьох значень англійського слова (*аутсайдер* – команда або спортсмен, що посідає одне з останніх місць у турнірній таблиці; англ. «outsider» – багатозначне слово, головне значення – стороння людина, яка не належить до певної установи, партії; *гейм* – певне число очок у деяких іграх (напр. у тенісі), частина партії; англ. «game» – головне значення – гра; *сет* – одна тенісна партія; англ. «set» – головне значення – ставити, класти; *брейк* – серія вдалих ударів, число виграних в результаті серії вдалих ударів очок (напр. в більярді); англ. «break» – головне значення – ламати, пролом; *пенальті* – одинадцятиметровий штрафний удар; англ. «penalty» – головне значення – покарання, штраф). Наприклад: «Загалом, у першому *таймі* м'ячем більше володіли гості» («Високий замок», 13.12.2016); «Серед *аутсайдерів* рейтингу Полтавська область» («Високий замок», 06.02.2017); «У першому *сеті* Костюк, яка посіяна на турнірі під № 11, віддала суперниці лише один *гейм*» («Експрес», 27.01.2017); «За рахунок шикарних *брейків* і вміння опинитися в потрібний час у потрібному місці» («Газета по-українськи», 29.01.2017).

Спостерігаємо також утворення складних слів на основі англіцизмів та лексем української мови або ж раніше запозичених слів (*байк-клуб*, *фітнес-центр*, *фан-кемпінг*, *фан-зона*, *фан-клуб*, *спаринг-партнер*, *боулінг-клуб*, *рестлінг-шоу*

тощо). Наприклад: «За словами лідера байк-клубу ... непогана ідея була б, якби німецький топовий гурт виконав...» («Високий замок», 18.01.2013); «Один з *фітнес-центрів* Туманного Альбіону вигадав досить оригінальний спосіб економити на електроенергії» («Високий замок», 11.11.2013); «*Фан-кемпінг*, ... отримав нагороду» («Експрес», 23.04.2013); «...в *фан-зоні* відбулася сварка між уболівальниками» («Експрес», 16.06.2012); «Який президент – такий і *фан-клуб*» («Експрес», 23.12.2013); «Чи задоволені ви кількістю і якістю *спаринг-партнерів...*?» («Експрес», 30.01.2011); «У *боулінг-клубі* ... відкрили «Школу юних бойлерів» для дітей 8-16 років» («Газета по-українськи», 05.06.2008); «Майк Тайсон взяв участь у *рестлінг-шоу* популярної американської організації...» («Газета по-українськи», 12.01.2010).

До окремої групи варто віднести англіцизми, які беруть участь у процесі словотворення за допомогою продуктивних суфіксів української мови (*скейтерський*, *фолити*, *клінчувати* тощо). Наприклад: «Це, мабуть, нецензурне попередження зірвіголовам, які виїждять на проїжджу частину своєю *скейтерською* вправністю похизуватися» («Високий замок», 31.10.2013); «...вони почали масово *фолити*» («Експрес», 21.04.2013); «...розміри й фізичні дані не дозволяють йому *клінчувати*» («Газета по-українськи», 05.09.2014).

Висновки. Вищенаведене дає підстави стверджувати, що англіцизми зі сфери спорту активно використовуються в українських електронних ЗМІ. Основними причинами їх вживання є: позначення нових спортивних ігор та видів спорту, назв спортсменів, спортивних знарядь і понять; необхідність заміни словосполучень і описових зворотів однослівними найменуваннями, спеціалізація понять; бажання слідувати моді, престижність англійської мови тощо. До особливостей їх вживання належать: асиміляція на фонетичному, графічному, морфологічному та лексико-семантичному рівнях; утворення складних слів на основі англійських запозичень та лексем мови-реципієнта або ж раніше запозичених слів; участь у процесі словотворення за допомогою продуктивних суфіксів української мови.

Перспективними напрямками подальшого дослідження є асиміляція англійських запозичень у сфері спорту на лексико-семантичному рівні, вивчення їхніх стилістичних особливостей у сучасній українській мові.

Список літератури:

1. Архипенко Л.М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові: етапи і ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця ХХ – початку ХХІ ст.): Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Людмила Михайлівна Архипенко. – Х., 2004. – 20 с.
2. Битківська Я.В. Тенденції засвоєння та розвитку семантики англійських слів у сучасній українській мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 – українська мова / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника / Ярина Володимирівна Битківська. – Івано-Франківськ, 2008. – 20 с.
3. Бондар М.В. Активні лексико-семантичні процеси в мові художньої прози кінця ХХ – початку ХХІ ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 – українська мова / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут філології / Мар'яна Володимирівна Бондар. – К., 2004. – 19 с.
4. Босак Н.Ф. Причини появи запозичень-англійцизмів в українських ЗМІ / Н.Ф. Босак, В.А. Печерська // Матеріали II Міжнародної научної конференції [«Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках»], (Днепропетровск, 14-15 апреля 2005 г.). – Д.: Пороги, 2005. – С. 43-45.
5. Гурко О.В. Новітні англіцизми в художній літературі / О.В. Гурко // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского: Серия «Филология. Социальные коммуникации». Том 26(65). – 2013. – № 1 – С. 7-11.

6. Зосімова О.В. Особливості перекладу англійської кінотермінології українською мовою / О.В. Зосімова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. – 2013. – № 14(1). – С. 93-99.
7. Караванський С. Пошук українського слова, або Боротьба за національне «я» / Святослав Караванський. – К.: Вид. центр «Академія», 2001. – 233 с.
8. Лєснова В. Англїцизми в мові засобів масової інформації / В. Лєснова, О. Йолкіна // Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія: зб. наук. праць. – Чернівці: Рута, 2001. – С. 226-275.
9. Стишов О.А. Українська лексика кінця ХХ ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації) / О.А. Стишов. – К.: Видавничий центр КНЛН, 2003. – 388 с.
10. Федорець С.А. Англійські запозичення в мові сучасної української реклами: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 – українська мова / Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г.Г. Сковороди / Сергій Анатолійович Федорець. – Х., 2005. – 20 с.

Вышневский Р.И.

Дрогобычский государственный педагогический университет
имени Ивана Франко

НОВЕЙШИЕ СПОРТИВНЫЕ АНГЛИЦИЗМЫ В ЯЗЫКЕ УКРАИНСКИХ ЭЛЕКТРОННЫХ СМИ

Аннотация

В статье на материале современных украинских электронных СМИ рассмотрено языковые и внеязыковые факторы употребления англоязычных заимствований из области спорта. Приведены примеры англицизмов, которые используются с целью обозначения новых понятий, предметов и явлений, не имеющих аналогов в языке-реципиенте; лаконичной и точной передачи информации в текстах; стремления к новизне, свежести, эмоциональности и экспрессивности высказывания; демонстрации образованности, информированности, утверждения культурной и профессиональной преимуществ. Сосредоточено внимание на уровнях адаптации англоязычной лексики к нормам современного украинского языка; особенностях электронных СМИ.

Ключевые слова: англоязычные заимствования, причины употребления заимствований, ассимиляция, СМИ, публицистический текст.

Vyshnivskiy R.Y.

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE NEWEST SPORTS ANGLICISMS IN THE LANGUAGE OF UKRAINIAN ELECTRONIC MEDIA

Summary

On the basis of modern Ukrainian electronic media linguistic and extralinguistic factors of the use of sports English borrowings are considered in the article. We have provided the examples of Anglicisms used in order to identify new concepts, objects and phenomena that have no equivalents in the recipient language; convey concise and accurate information in the text; emphasize the novelty and freshness, emotionality and expressiveness of the utterance; demonstrate education and awareness, strengthen cultural and professional benefits etc. Our attention is focused on the adaptation of English borrowings to the norms of modern Ukrainian; the peculiarities of electronic media.

Keywords: English borrowings, reasons for the use of borrowings, assimilation, mass media, journalistic text.